

גאות הפונדמנטליזם האסלאמי – מדוע דווקא בסודאן ובאלג'יריה?

יהודית רונן

במשך למאמרי* עלי לציין, כי שאלה מרכזית, החייבת להישאל בפתח הדיון, הבוחן את התופעה של גאות הפונדמנטליזם האסלאמי, היא מדוע דווקא בסודאן ובאלג'יריה מבין כל מדינות העולם הערבי המוסלמי, הוא הגיע לעמדת-כוח כה מרשימה?

אין לכך תשובה פשוטה. עיון בסוגיה זו יגלה עד כמה הנושא סבוך, ובמיוחד לאור העובדה, כי השונה בין שתי המדינות רב באופן משמעותי מן המשותף להן. לכן, יש לסייג ולומר, ייתכן כי לפנינו צירוף מקרים בלבד.

מכל מקום, ראוי להצביע על כמה קווי דמיון, העשויים להציע הסבר כלשהו. סודאן ואלג'יריה ממוקמות במפגש שבין המזרח התיכון לאפריקה, אם כי באזורים שונים לגמרי. לשתיהן גודל שטח וגודל אוכלוסייה דומים, ובשתיהן קיים מרכיב ערבי, מוסלמי-סוני דומיננטי. עם זאת, לא נראה, כי קיים קשר בין הדמיון בנתונים הללו לבין שגשוג הפונדמנטליזם. בשונה מכך, נראה, כי הדמיון בין המצוקות הכלכליות והחברתיות הכרוניות החמורות בשתי המדינות, מעיד על קיומו של קשר כזה.

אמנם, אפשר לטעון, כי גם במדינות אחרות, כדוגמת מצרים, ירדן, תוניסיה ואחרות, קיימת תסיסה כלכלית-חברתית קשה; ובכל זאת עד כה לא עלה בידו המוסלמים הקיצוניים במדינות הללו לצבור עוצמה דומה לזו, שצברו עמיתהם בסודאן ובאלג'יריה. כלומר, מצוקות כלכליות קשות אינן מוליכות בהכרח להתגברות העוצמה הפוליטית של הפונדמנטליסטים, אף שאין ספק, כי הן מהוות קרקע פורייה ומשמעותית לחיזוקה.

"ארצות-הברית תמשיך להיות מעצמת-העל היחידה, תחתור להשכנת שלום ויציבות בעולם, תהיה מוכנה לשמור על מעמדה באמצעים פוליטיים (האר"ם), סיוע החוץ וגם על-ידי שימוש בכוח)".

עם זאת, עלינו לזכור, כי ייתכן, שסדר עולמי חדש, בקרת נשק וצמצומו מכוונים רק לנשק בלתי-קונוונציונלי; ועלינו להיערך בהתאם – עם ארצות-הברית ובלעדיה. עלינו לזכור, כי בעולם המערבי, ובעיקר כיום בארצות-הברית, יש חשיבות רבה לתדמית חיובית בנושא זכויות האדם. בהקשר הזה יש לישראל בעיה, החייבת להיפתר, והיא הבעיה הפלשתינאית. לגבי הציבור ולגבי מעצבי המדיניות בארצות-הברית ובעולם הנאור, האוכלוסייה הפלשתינאית נמצאת תחת כיבוש, וישראל נדרשת להציג פתרון לבעיה סבוכה זו. כרגע עדיין מאפשרת הצעת האוטונומיה חופש תמרון מסוים, אך יש להיערך כבר לקראת השלב הבא.

עלינו לטפח את היחסים עם ארצות-הברית, ולהרחיב את מרחב שיתוף הפעולה בינינו לבין האמריקנים, ולהעמיקו על-ידי הצגת פרויקטים משותפים בתחום הביטחוני ובתחום האזרחי גם יחד. בתחום החלל, באיכות הסביבה, בחקלאות ובעוד נושאים, שלארצות-הברית יש בהם אינטרסים כלכליים, פוליטיים, או חברתיים, ישראל יכולה לתרום רבות. פרויקטים כאלה צריכים לשלב את צורכי ישראל, את יכולתה המדעית ואת יכולתה הטכנולוגית עם צורכי ארצות-הברית ועם יכולתה לממן פרויקטים, הנחשבים חיוניים לה.

כדי לשפר את היחסים הביטחוניים עם ארצות-הברית, יש לנקות את השולחן מוקדם ככל האפשר ובאופן יסודי משערוריות העבר, היוצרות אי-אמון, ופוגעות ביחסים התקינים בין שתי המדינות; וביניהן – פרשת איראנגייט-קונטראס, פרשת ג'ונתן פולארד ופרשת רמי דותן. כמו כן, פתוחים עדיין לביורור כמה עניינים, חשובים, כמו קובלנות אמריקניות בדבר העברת טכנולוגיות אמריקניות מישראל למדינות העולם השלישי. בכל העניינים הללו יש להבין את נקודת הראות האמריקנית ואת רגישותם להיבטים שונים של התנהגות של מדינת ישראל, או של אנשים, שפועלים מטעמה.

לבסוף, עלינו לזכור, כי ארצות-הברית יכולה להרשות לעצמה להתנהג בהתאם להגדרה, "אני חזק משמע אני צודק"; ישראל – עדיין לא.

